

FOAIE LITERARĂ

Pentru redacție responsabilă :

LUCREȚIA RUDOW-SUCIU.

Apare o dată pe săptămână (Duminică).

PREȚIUL:

Pe un an . . . 4 fl. | Pentru România și
Pe jumătate de an 2 fl. | străinătate 14 frc.
Pe un pëtrar de an 1 fl.

Editor și proprietar:

Dr. W. RUDOW.

Logodnica contelui Stuart.

— Povestire din viața Românilor bihoreni. —

De L. Rudow-Suciu.

(Urmare).

Roșind ea-și coborî ochii, se închină totuș când o salută, și fiindcă lavița în timpul acesta rămăsese goală, ea voi să parăsească ghiata în depărtare de câțiva pași dela oficerii cari o priviau mirați. Dar chiar când era să iasă la țermure piciorul ei se împedica de o crenguță înghețată în apă și era să cadă, dacă Stuart care se repezi spre ea ca o săgeată nu o proptia.

„Mulțam domnule conte!“ zise ea încet.

„Așadar dta ții minte de mine?“ întreba el în ton viu.

Ea dete din cap în semn că da, necutezând să-și ridice ochii, dar roșata purpurie care îi acoperi obrăjorii, vorbi destul de lămurit. Ea se reculesese iute, și întrebă: „Aici se vede că nu domnește obiceiul ca femeile să patineze?“

„Până acuma nu, dar cred că în curând va fi.“

Ea părea cam nemulțamită încât el să grăbi să adaoge: „Nu e lingușire ce am spus, niște fete tinere aleargă pe ghiată în grădina primarului, când vor ști că ieste o femeie aici, de sigur vor veni și ele.“

„Tot una, până atunci nu pot aștepta,“ răspunsă ea.

„Doar încă nu vrei să pleci?“ întrebă el, surprins în modul cel mai neplăcut.

„Cel puțin nu mai vreau să alerg pe ghiată; ar fi prea bătător la ochi.“

El nu răspunsă, îi aruncă numai o privire. Ea îl înțelese și urmă: „N'ai fi crezut că eu pot fi atât de prejudițioasă? Dar știi că am ajuns să fiu dna Tachi? Si știi că lumea țese romane întregi din aceasta întâmplare? S'a vorbit atât de mult despre căsătoria noastră.“

„După ce era totul fapt împlinit, am auzit și eu.“

El înghiți în sec și urmă după o tăcere scurtă :

„Dar de ce te vrei lipsi de plăcerea aceasta? Mi-se pare că stai mai presus de flecăriile tuturor birfitorilor din S.“

„Domnii se fac cam supărăcioși,“ răspunsă ea aruncând o privire spre domnișori.

„Apoi îndestulește-te pentru câtva timp cu societatea mea și garantez că nimenia nu va îndrăzni să te supere.“

Când ea în loc de răspuns își legăna capul îngândurată, el urmă într'un ton stăruitor: „Mă rog, nu mi refusa favorul acesta! Aș dori atât de mult să mai vorbesc odată cu dta neconturbat, fie și pentru cea din urmă dată! Numai un minut două, apoi am să-ți present pre prietini mei și vom alerga toți împreună; în contra acesteia nimeni nu poate să aibă vre-o observare.“

Beta mai stătu o clipă nehotărâtă, dar văzând ochii lui albastru ațintiți spre ai săi cu o expresie atât de stăruitoare și tot odată atât de respectuoasă, ea îi intinse mâinile încrucișate fără a-i zice un cuvânt.

Apucându-le, el șopti: „Mulțumesc, de o mie de ori mulțumesc!“ și amândoi plecară lăsând pe domnișorii cari tocmai se apropiu, cu gurile căscate.

„Mi-se pare că ne-am văzut aici deja odată,“ începu el într'un ton pecăt se putea de nepăsător.

Beta ridică fața spre el și privirea ei serioasă îi spuse că nu era loc nici timp pentru orî ce fel de fatărnicie. El se roși ca un bătut de școală dojenit de dascăl și urmă în ton mai viu: „Deci într'adevăr ai fost dta! Înainte cu vr'o două luni mi-a

venit în cale o părechie nou cununată și mi-să păru că mireasa eraî dta. Fața îi era în umbră și îndată după ce mă văzuse pe mine, sau mai bine eu pe dinsa, își plecă fața pe mănunchiul ei de flori, încât o alta pe care numai o singură dată ai văzut-o, abia s'ar fi putut recunoaște. Dta însă ai o față dintre acelea cari nu se uită. Dacă eu totuș rămăneam la indoială, a fost pentru-că mai întei te credeam la Valea mare, ales fiindcă abia o lună înainte de nuntă erai încă nelogodită: cel puțin n'ai purtat inel când te am văzut. Asta s'a întemplat așa din senin?"

Beta dete numai din cap și el urmă: „A doua oară, am auzit, precum presupuseși, vorbindu-se deja înainte de nunta dtale că s'ar fi răpit „o fată de popă valah“, numele însă nu s'a amintit, nici nu doriām să-l știu, căci drept spunend, mi-să parea cu neputință ca dta să fii aceasta fată, sau mai bine zis, nici prin vis nu mi-a trecut gândul acesta.“

Beta simți mustrarea și răspunsé lin: „Ce eram să fac eu? Mama și eu eram singure în pădure, bărbatul e mei tare; afară de acestea nu-mi remănea altă cale fiindcă tatăl meu nu vroia să știe despre nuntă.“

„Dece?“ întrebé el. „Doar ai facut o partidă atât de bună! — Iartă-mé că încă nici nu te am felicitat!“

Peste fețișoara Betei în această clipă trecu o umbră jumătate de resignațiune duioasă, jumătate de cerbicie încât el întrebă cu vedită îngrijire: „Dta ești fericită?“

Sufletul întreg se oglinzea în ochii lui Stuart când el se plecă spre dinsa și îi privi țintă în ochi. Și ca sub fermecul privirii lui ea răspunsé lin, fără să ridice ochii: „Da, acum sunt fericită!“

Însé în clipa următoare deja i-să păru réu de cuvântul neprecugetat, dar era prea târziu, și făr'a face réul și mai mare ea nu putu nici să adaoge nici să ieie nimic din celea spuse. Mîntea încercă s'o mîngăieze: „acum“ e o noțiune foarte nehotărîtă; poate însemna nu numai oara aceasta, ci și ziua, luna, ba chiar anul present, dar conștiința ei nu vroia să audă despre acestea și o muștra. De-ar fi știut numai cum pricepu el celea spuse! Dar el tăcu și observă abia după un minut: „Ce-i fericirea? — O clipă abia născută și iar pe veci perdută.“

Voacea lui părea că trămură, atât de înduioșată era în contrast cu celea următoare care le rosti ca și cum s'ar fi deșteptat dintr'un vis: „Să fie fericirea dtale trafnică, o meriți!“

Pentru Beta nu iera greu a esplica tăcerea lui după cuvintele ei cele puține și totuș atât de pline de înțeles. Ea înțelegea că el n'a vrut să-și deie pe față emoțiunea, apoi simțind că tăcerea trebuia să-i deie dênsei ansă la prepusuri, el incepu a vorbi mai în general, și însfirșit își dete toată silința să apare liniștit. Ea nu știa oare să se bucure ori să plângă; la urma

urmelor tăcerea totuș o apesă și trecându-i prin minte o idee care i-să părea bună, ea zise: „Te pot sfătui numai să urmezi esemplul meu cât mai ingrabă ca să afli și dta fericirea de care ești atât de vrednic.“

Îndată însă observă că ceea ce i-să pâruse o cumînțenie deosebită, era tocmai contrarul — precum se întemplă și altora — căci Stuart răspunsé numai: „Nici odată!“

Apoi își strinse buzele atât de tare încât se făcură albe, ca și cum ar fi spus deja prea mult. El tăcu apoi timp mai îndelungat încât situațiunea incepu a deveni penibilă pentru Beta și ea observă cu sfeală: „Acum trebuie să ne întoarcem, ne depărtăm prea mult; poate că nici ghița nu-i cu totul sigură p'aici.“

El se opri îndată și incepu a alerga de-a'ndărătele încât o privia acum în față. O clipă ea-și ridică ochii surprinsă, apoi zise: „Asta o pot și eu; vom încerca?“

Cu o mișcare iute el o mână într'un semicerc, încât acum era înaintea lui, fața în față. După ce mai alergară câțva timp, el observă într'un ton pe cât se poate de nepăsător: „Par' că dta te miri despre cuvintele mele că nu vreau să me însor. Trebuie să știi că fericirea despre care am visat, n'a fost pentru mine, n'am putut s'o ajung. Altă fericire însă nu vreu, sau mai bine zis, altă nu există pentru mine.“

„Da, asta e soartea multora,“ răspunsé Beta într'un ton ca și când ar fi zis: Pecat că a trecut vara!

Acum fieștecare dintre ei era în clar despre relațiunea sa către cellalt, și sub această impresie zise Beta după ce iarăș aproape ajunsé pe ceialalt: „Domnule conte, ai cerut dela mine o convorbire scurtă între patru ochi și eu ți am dat-o, singură nu știu — pentru întâia dată în viața mea — ori am făcut bine ori nu; dar atâta știu că a fost întâia și cea din urmă dată. Deci nici când nu mai e iertat să te apropii de mine în mod bătător la ochi: oamenii sunt prea bîrfitori aici. Promite mi-o!“

El îi strinse cu căldură mâna, pe care apoi o sărută. Ea-l lăsă și zise numai încet: „Acuma mă rog, prezentează-mi pe domniul ceialalt!“

Îndată după aceasta ei intrară în cercul domnișorilor, se întorceau de câteva ori unul împrejurul celuilalt și stăteau locului, în apropierea oficerilor cari îi privisé deja de când se întoarsé. Stuart rosti numele ei, apoi pe rând ale camarazilor séi. Prin aceasta și ceialalt se simțiau îndemnați să se apropie, și în modul acesta Beta de o dată făcu cunoștința întregii „tinerimi aurii“ din S., care incepu să-i facă curte care de mai care.

Numai Stuart nu lua parte, nici nu se mai apropiă de ea încât un locotenent șopti celuilalt: „La'nceput gândiam că și contului rece i-s'au aprins călcăile, dar pare a fi numai o cunoștință trecătoare.“

„Poate că femeia răpitoare i-a dat drumul cavalerului plictisitor; pe cât am văzut eu, el abia i-a spus

un cuvânt decând s'au întors. — Dar acolo vin contesele !“

El se repezi spre Beta care în timpul acesta alergă mai departe, și strigă: „Priviți doamnă, exemplul dv a aflat următori. Acuma veți avea societate mai bună.“

Beta se întoarsă și el ajungând-o urmă: „Îmi pot permite să vi le prezentez pe domnișoarele deja acum? Le cunosc toate.“

(Va urmă).

PROFETIE.

Învrăjbitor — de pocăință
Îmi vii cu graiul bun, mascat,
Dar am văzut a ta ființă
Și 'n glod, cu lumea te-am lăsat.

Te-a părăsit acea minune
De lăciu spirit bărbătesc,
Te-ai pus la țîrg de 'nșelăciune
Cu bravu-mi suflet femeiesc.

Și-ți-iai în schimb, tu pe-a mea fire
Pe-amoru-mi dulce, candid, blând;
Amarnic traiu de umilire,
Și de blăstămuri greu cuvânt.

Nu poți urma în zi de soare
Ce 'n negrul nopții-ai început, —
Nu arde iadul bob de floare
Desveluit în sfânt minut!

Nu-î urmări bogata pradă
Din sînu-mi darnic se mai scoți...
Se dă alarm' de foc și spadă,
Când cântul harfei nu-î de hoți!

Pe când cu pulsu-mi de vieață
Ți-am dat cu drag tot simțul drept,
Tu ai pus nori grei de ceață
Pe universul meu din piept!

Măscat în ris, rugări și glume
Un șarlatan te-ai arătat...
Și-ai profanat cel vechiu renume:
De „vorbă sfântă“ de bărbat!

În lături deci! Din drum te cară,
Să trec măreață lângă tin'!
Să sterg și urma ta din țeară
Să 'mi fie cerul iar senin.

Nu-ți dau un compagnon pe cale,
Cu mâna car' te-a alintat... —
Vei amezi și-asa prin vale
Și vei cădea pe veșted pat...

O dată încă l' al teu nume
Voiu tresări de reci fiori:
Când voiu afla, că 'n largă lume
Ți-a fost, ca pustiit să mori.

A. J. Mathey.

Château.

Dela Oradea-mare.

Château, tu nu înțelegi? Dar așteaptă să-ți dau o explicație.

Allgemeine mî-a cerut să-î spun dacă Ix e o copie de-pe natură, orî e fantasmă numai, și după ce îi voi fi părut, că nu înțeleg, cum de nu îl mai recunoaște pe Ix al meu, el adăogă „Toate ca toate, dar când aud de Ahrens, de Smith... Ix și Smith? Nu înțeleg de loc.“

Château, tu nu înțelegi? Am alunecat să spun despre Ix, că a avut în mână pe Smith și Allgemeine i-a văzut alterată întreaga ființă și nu a mai voit să-l recunoască. Cu portretul lui Ix am dat de un mic fiasco. Nu e un lucru firesc, să-mi perd voia de a da portretele celor ce nu sunt ca toată lumea? Despre cari trebuie să spun că sunt temperamente de poeți, vecinic derangiați ca niște arangeri, vecinic agitați în sufletele lor ca niște — agitari valachi? Ba, ca niște riporterî. Și peste toate acestea spre mirarea lui Allgemeine să mai spun că îl citesc pe Smith...

Château, tu înțelegi? Tu nu ești nici temperament de poet și nici nu te aprinzî atât de iute pentru orî ce și... și îl lași în pace pe Smith. După ce am pățit-o cu Ix, nu e ușor de înțeles să mă întorc preocupat întreaga pentru cei ce sunt ca toți, cum ești tu unul? După Ix, care se agită vecinic de ceva vii tu, care îți faci mai puțină bătaie de cap din cursul vremilor, vii tu suflet vesel... Știi, mai rar cu gândurile și mai des cu păharele.

„Nu-î viață mai plăcută de-cât de student...“

Credeți, că prietinel meu e un derbedeu? Trebuie să spun, că nu e. E vesel, — atâta și nimic mai mult. Și dacă un tiner nu e cu privirile vecnic încruntate, cine îi va lua în nume de rău!

*

E unul ca toți.

E vorba de vre-o convenire? El își ține de datoriță să iasă parte. Ascultă cu o admirabilă paciință desbaterile, dar el însuși nu e printre oratori, — la votări el e pe partea celor ce crede, că au nimerit calea cea mai bună și unde vede fețe, în cari are mai multă încredere. Și după orice astfel de ocazie pentru de a face o mărturisire de credință, când îi vezi pe alții veseli că au ieșit învingători cu ideile lor, iar pe alții întunecați pentru că n'au isbutit, îl vezi pe el senin și liniștit, ca unul ce are mulțămirea de a-și fi ales partea cea mai bună.

El nu e între inițiatori. Om bun de poruncă, înțeleg om aplecat, șă primească ori-ce li-să pare altora bun și salutar, iar lui nu i-să pare rău, el vâzînd că este cine să steie în fruntea treburilor, ține de prisos să se îmbulzească, tinzînd să se afirme și să-și valideze păreriile. Gata de a lua parte în ori ce lucrare, el nu e născut să pornească vre-o lucrare și să steie în fruntea ei. Gregar bun, dar nu din acei ai lui Napoleon ce au deapurruri cu sine bastonul de marșal.

Cercînd să-și facă însuși datoria, el nu mai controlează de și-o fac și alții, ori ba.

Nu e nici el fără de simț pentru lucrurile de cari se agită ceialalți dintre noi, dar însuflețirea lui e numai pentru el și de s'ar însufleți ori-cât de mult de un lucru, el nu ar ști să cerce a inspira această însuflețire și altora.

Nici nu e de lipsă, căci dacă vor cerca în desbateri toți a-și impune păreriile proprii și deosăbite de ale altora, desbaterile nu vor mai avea sfîrșit și nici că vor ajunge la rezultat, și dacă vor fi toți în frunte, cine va mai fi la spatele lor?

El nu cearcă a inspira și altora însuflețirea sa. Urmează de aici, că el s'ar însufleți mai puțin ca alții? Și după-ce el nu rivnește să fie în frunte, ci se mulțamește a sta în cutare șir din grosul trupei, și nu trebuie să afle însuși calea cea bună, ci să-și deie numai samă, de e bună ori nu aceea pe care au apucat cei din frunte; nu e de înțeles, că el nu are să-și facă atâtea gânduri și atâtea bătaie de cap din lucruri? Și urmează de aici, că el ar fi un negândit și un lipsit de idei?

Și dacă e vesel; tiner, cum e, cine are să-i iasă în nume de rău?

*

Cînd are bani, e admirabil de bine dispus. Nu pentru alta, dar se simte mai asigurat pentru ori-ce eventualități. La bere, la cafenea, se înțelege, că te simțești mai acasă, cînd ești cu bani — nu pentru-că ai avea tot de una poftă, să-ți permiți extravagante și hazardări, dar te simțești ori-cum mai liber. Cînd e fără

de bani? . . . El nu se năcăjește nici atunci. E un temperament fericit. Cât ar trebui să se năcăjească de alt-cum!

La butonieră cu nedespărțita-i rosă galbină — asta îi vine și cînd nu are bani — el iese la preumblare și îl întâlnește pe Christ.

— Château, tu *incunjurî*?

— De ce?

— De ce alții sunt la bere.

— Ba, dar am ieșit la aer.

— Văd. Dar stările financiare?

— Ah, partea cea mai sensibilă? . . . Ca tot de una.

— Înțeleg, cu desăvîrșire nesîmțitoare.

— Da, am consumat plusul preliminar și am ajuns iar la punctul de echilibriu.

— Înțeleg. Stai la zero și din jos se începe cu minus. E cam de vreme, dar știi vorba „solamen miseris socios habuisse malorum.“

Peste astfel de mici calamități, ca unul ce e atât de mult încercat, Château trece iute la ordinea zilei.

*

Vine Luțu cu pălăria lui de cel mai nou, dar și cel mai „*extra*“ facon engles.

Château îl intimpină:

— Luțu, să-ți spun o senzație.

— Ce?

— Pălării, ca a ta, se pot căpeta mai numai de pomană.

— Par' că lumea ar fi proastă.

— Proastă, ori nu, dar Roth le vinde cu preț foarte redus.

— Ce l-a ajuns? Ori e aproape de faliment?

— Zice, că de cînd ți-ai cumpărat tu, nu-i mai trebuie nici naibei acest facon.

— E glumă slabă, zice Luțu, încercînd să se mîngăie.

— Dar altfel, cum ți-s zilele?

— Ca de rînd. Mă simțesc mai ușorat.

— Chiară că și noi. Hai să deschidem un institut de depuneri. Dar ceva nou?

— Aud, că e ceva de-la noi în Tribuna.

— Asta încă e ceva. Să mergem la *cuibul nației!*

Cassarul comentează cu pathos un articol din Tribuna poporului, dar Mitru nu se lasă a fi convins. Aighen îi privește cu atenție curățîndu-și unghiile. Tîlica popii stă în fereastă, ținîndu-și picioarele în cruce, e tăcut și cu privirile pierdute. Curmîndu-și declamația, cassierul îi intimpină pe noii sosiți:

— Pe sară la Marinowszky — Comitetul are multe de împărțit.

— Dar comitetul nu are în vedere, că nația e slab situată? observă Luțu.

— Pentru scopuri mari sunt bani tot de una, îi replică Aighen.

Château monologisează:

— Am isprăvit cu echilibrul, mi-să începe acum cu minus.

De și a vinit pe neașteptate, învoiala e gata, ca să fie de sară cu toți la Marinowsky.

*

Château nu e dintre oratori, el nu ține vorbiri, dar îl ascultă cu o admirabilă răbdare și pe Bușteanu când vorbește despre importanța chorurilor și pe Florin, când dă lui Scaraoțchi toată societatea din Bihor.

Umplându-și paharul, cassarul se scoală.

Își umple și Château al său.

Începe cassarul cu „atâtea veacuri grele“ și le descrie înduioșător Doamne, de par' că ar vrea să le strice tuturora buna dispoziție. Când cassarul ajungela 48, Château golește paharul și îl umple din nou, în liniște și discret, fără de a produce senzație, ca să nu-l conturbe pe orator. Apoi mișcărilor Arădanilor cu mult înainte de a se organiza comitetul național de la Sibiu și multe, multe până ce ajunge la data zilei. Château mai golește un pahar. Cassarul începe o fulminantă filipică în contra solvirei neregulate a tacselor votate pentru scopurile tinereții. Stenograful ar nota: murmure de nemulțămire în toată sala. Zelosul cassier e p'aci-p'aci să sfârșască în felul lui Cicero cu „At ille vivit, immo vivit et in senatum venit“, dar câți-va sub impresia oratoriei lui eloquente scot bani și plătesc. Acest incident face peste tot o impresie bună. Și dacă unele inimi în ciuda duratei lungi a vorbirei cassarului s'ar fi lăsat ântăi, să primească vre-o simpatie pentru el, aceasta filipică ar fi spulberat toate aceste simpatii. Dar sfârșitul bun reparaază totul.

Din bani luați împrumut plătește și Château tacsăle espirate. Dacă a început odată cu minus, e tot atât. Când are bani, poate să nu-și mai aducă aminte.

*

Că prietinel meu ar fi un ușuratic și un bonvivant?

Pentru-că nu așteaptă, până să-și sfârșască cassierul vorbirea? Dar când cassierul vorbește aproape un cias întreg!

Lucian Bolcaș.

La Vatră.

— Institutul de fete de la Beiuș —

Escelenta Sa Episcopul Mihail Pavel a ridicat la Beiuș ș scoala română civilă pentru fete și a împreunat-o cu un internat pentru fetele orfane ale preoților gr. catolici din diecesă. Fapta nu mai are lipsă de elogii.

Am promis să revenim asupra raportului, ce direcțiunea îl face despre întiiul an de activitate. Facem acum acest lucru, crezând a satisface interesării cititorilor nostri ce o vor avea pentru acest institut.

Nu va trebui să dăm o explicație pentru-că atribuim o deosăbită importanță acestui institut, pentru că ne interesăm deosebit de mult de soarta aceluia și pentru că dorim ca acela să-și poată împlini pe

cât se poate numai de perfect misiunea și cea didactică și cea națională. Din acest dor purcezînd trebuie să avem câteva cuvinte asupra raportului ce se dă despre trecutul de un an al acestui institut.

Situat în cea mai frumoasă stradă a Binșului, într'o atmosferă din celea mai sănătoase și la centrul unei priveliști din celea mai încântătoare, cu un aranjament cât se poate de confortabil și după toate recerințele igienice, institutul e întru adevăr de model.

Progresul e notat ca îmbucurător, avînd în vedere mai ales împrejurarea că elevele și-au făcut studiile anterioare celea mai multe în limba maghiară. Pentru a ilustra mai bine îndreptățirea acestei notări, adăogăm că nota mijlocie a progresului tuturor elevelor din toate studiile, e în general $2\frac{1}{7}$, un avans considerabil peste 3, nota mijlocie a calculilor: 1, 2, 3, 4, 5.

Dăm aci seriile studiilor din celea două clasă arangiate după gradul sporului ce s'a ajuns în fiecare studiu în deosăbi. Pentru clasa primă: gimnastica, religiunea, istoria naturală, lucru de mână, limba maghiară, limba germană, desen și caligrafie (la același grad), limba română și cant (la același grad), geografia, aritmetica și geometria (un studiu). Pentru clasa a doua; lucru de mână, religiunea și desen (la același grad) gimnastica, istoria naturală, limba maghiară, geografia și caligrafia (acestea trei la același grad), limba română, germană și cant (la același grad). aritmetica și geometrie (un studiu), istoria.

Limba română e în prima clasă a opta în șir, în clasa a doua e a șeasa; în limba maghiară se arată un progres mai mare, fiind ea în amîndouă clasăle la gradul al cincelea. Împrejurarea aceasta ne învoacă să ne gândim mai din adins asupra ei.

Avînd însă în vedere, că din limba maghiară se recere mai puțin de-cât din cea română și că elevele au vinit celea mai multe cu mai multă pregătire din limba maghiară, de-cât din română, împrejurarea se esplică ușor și rezultatul din limba română nu ni-se va părea mai mult chiar atît de îngrijitor.

Pentru împrejurarea, că progresul din limba română e atît de înapoiat și față de celealalte studii, avem aceeași esplicare. Din celealalte studii elevele au vinit cu o pregătire anterioară, din limba română însă numai puține dintre ele, și apoi un contingent ieșit din familii unde nu se vorbește românește, împinge locul limbii române tot mai înderet în șir.

Peste tot, cu toate că numerii ar arăta un progres nefavoritor în limba română, dacă se ia în considerare nu numai numerii morți, putem afirma, fără de teama de a fi acusați că ne amăgim pe noi înșine, că progresul e și aici îmbucurător.

O observare avem însă cu privire la creșterea șimțului național.

Avînd în vedere, că istoria țerii ungurești se propune într'un studiu separat, întru cât se poate să se transpună un anumit cuant de material de istorie uni-

versală, mitologie elinoromană, cunoștințe naturale și peste tot să se transpună un aminit cuant de cunoștințe enciclopedice de la lectura română la cea maghiară, astfel să rămână la română mai mult loc istoriei poporului român, iar cu istoria Ungariei barem paralel să se tracteze istoria românilor din toate ținuturile, și la pertractarea istoriei universale să se indice totde una la fiecare epocă starea românilor și rolul lor. La geografie asemenea să se deie informațiuni ceva mai amănunțite eleavelor despre țerile locuite de români.

Corpul didactic va ști mai bine de-cât noi cum va putea să le țină acestea în vedere întru ajungerea ținței institutului fără de a se pune în conflict cu planul de învățământ al ministrului.

Nu ne îndoim că în școală și în internat se vor folosi toate celealalte mijloace întru creșterea simțului național, cum arangiere de festivități cu caracter românesc și credem că se va înființa și o bibliotecă, în care să fie cărți bine alese pentru a da o creștere morală și națională fragedelor inimi.

Mai o observare la ordul oarelor.

Sunt oare, cari reclamă o muncă spirituală obositoare: limbile, istoria, geografia, cea din dominiul fizi-conatural. Altele nu cer o funcție atât de intensivă a creerului ci obosesc mai mult ochii și mâinile (desemn caligrafie, lucru de mână.)

Și sunt oare, cari dând recreație minții, dau lucru numai corpului — (gimnastică, cant). Să nu urmeze după olaltă mai multe oare de muncă grea mentală. După 2—3 oare de gândire intensivă să vină la urmă una de recreație, și să se schimbe oarele ce reclamă o funcție obositoare a creerului, cu celea mai puțin obositoare. Sunt niște lucruri simple cari se impun din punct de vedere pedagogic, dar am ținut să le relevăm, pentru-că nu am prea luat sama din ordul oarelor ca să se fie ținut cont de ele.

Încă o observare cu privire la darea de samă despre lectura din limbă. Mai ales după-ce acum în acest an s'a publicat programul de învățământ, de aci înainte să se relateze mai mult despre esecutarea aceleia. Să nu se spună numai, că în cutare sau cutare clasă s'a memorizat și declamat, ci mai virtos, că anume cari piese au fost citite, memorizate și declamate. Cei cari citesc programa dată la capătul anului și-ar putea face astfel o idee mai hotărâtă asupra împrejurării că întru-cât s'a esecutat aceea programă amăsurat scopului institutului. —

Cu gând curat am spus celea ce am crezut că sunt de lipsă să se spună și cu dorul ca institutul să poată lucra cu spor cât de mult întru scopul pentru care a fost ridicat.

Cu gând curat am dori să fie primite celea spuse întru și mai bunul progres al institutului, pentru care convinși suntem că lucră toți cei din fruntea lui și pe care din inimă îl dorim.

Din societatea română.

Societatea pentru fondul de teatru român a încheiat o învoială cu librărul Ciurcu din Brașov, conform căreia acesta are să tipărească în câte 100.—1500 exempl. pe risicul său cel puțin 10 piese pentru „Biblioteca teatrală“ a căror manuscrite i-le va procura Societatea, escriind concurse. Pentru fiecare coală în 8° librăria Ciurcu plătește 10 fl, jumătatea pentru autorul sau traducătorul — acesta din urmă are să se învoiască singur cu autorul originalului — jumătate pentru revisuirea pieselor din partea Societații.

Primul concurs s'a și scris pentru piese ușoare de 1, 2 sau 3 acte sau de 3—6 coale tipărite, cari pot să fie publicate într-o revistă, dar nu în forma de carte. Pentru fiecare coală se vor plăti cinci fl., dacă piesa bună și originală, până la 10 fl.

Manuscritele împreună cu patru măci postale de câte 10 bani (5 cr.) sunt a se trimite dlui Virgil Onițiu vicepresident al Societații, Brașov.

Curatoratul bisericesc gr. cat. din Fălfălau invită cu toată onoarea la *Săntirea bisericeii cele noue* ce se va indeplini duminică în 11 iuliu s. n. 1897. Cu care ocaziune se va arangia și o **petrecere cu dans**. Prețul intrării: de persoană 50 cr. — de familie 1 fl. v. a. Venitul curat este destinat în favorul s. biserice. Inceputul la 4 ore p. m. N. B. Prea stimatele famii în timpul petrecerii sunt avisate la proviziunea proprie. — Ofertele marimmoase se vor primi cu mulțemită și se vor cuita pe cale diuaristică

Cronica săptămînei.

Dela noi.

Himen. la 20 l. c. dl Samson Lugoșan, învățătoriu la școala gr. or. din Sudriaș și-a încredințat de soție pe d-șoara Fevronia fiica vèduvei preotese Marta Treica n. Emanuil, din Cliciova.

Veturia Busillă și Teofit Dragomir își vor serba cununia la 29 Juniu în viserica gr. cat. din Recea-Cristur.

Dl Dr. Mihaiu Pop, candidat de adv. s'a logodit în 23 Iunie n. cu d-șoara Elena Mica, fiica dlui proprietar și director de bancă la „Sələgiana“ din Odorheiu (în Sələgiu.) Dl Dr. Pop este un nepot de soră al dlui George Pop de Băsești.

Farmaciiști români. D-nii Corneliu Botoșiu și Augustin Sabo, singurii ascultători români ai facultății farmaceutice din Budapesta, au depus zilele acestea riguroasele ultime cu bun succes, aprobați fiind, de farmaciști diplomați.

Profesor de 100 de ani. La Cluj a răposat fostul profesor de universitate *Brassai Samuel*, care ajunsese la frumoasa vîrstă de 100 ani. S'a născut la 1797, în Torockó-Szt.-György, Ardeal. Veteranul profesor și-a sərbat acum câteva sėptemăni centenarul.

Romăncă bravă. O faptă de rară bărbăție e sėvîrșit zilele trecute o Romăncă din *Ileni*, comitatul Făgăraș. Un căne turbat a mușcat în fața ei pe cei doi copilași ai săi, apoi s'a năpustit și asupra-i mușcându-i un deget. Femeea, vėzēnd cē cănele e turbat și prevėzēnd cē primejdie putea aduce bestia și celorlalți locuitori, s'a hotărît repede la apėrare. A prins turbatul căne de urechi și cu mâinile săngerānde l'a ținut în aer, strigānd după ajutor, pănē-ce căți-va vecini au grėbit la fața locu-

lui și au omorât cânele. Femea și cei doi copii ai săi, mușcați de turbatul animal, au fost duși la Budapest în institutul pentru turbați Pasteur.

*

Societatea „România” desființată. Primum următoarele: Conform paragrafului 31 din statute *societatea tinerimii române* studioase „România” se declară desființată. München, la 26 Iunie. Alexandru C. Liuba, ped. abs. și sculptor.

*

Poruncile strajnice date gendarmilor față cu greva amenințătoare a secerătorilor, și-au așezat deja efectul, căci la Ugra s'au ucis doi Romani cari s'au încumetat a cere ca jidovul la care lucrau, să le plătească munca, după cum s'a fost învoit cu ei.

Deși secerișul ici-colo s'a început deja, aproape jumetatea proprietarilor maghiari încă n'are lucrători, ba pe mulți i-au părăsit lucrătorii cu cari se tocmisera, căci lucrătorii creșcă domni la urma urmelor vor trebui să le plătească cea ce cer, 3 fl. pe zi, unii și mai mult.

Așa dar, după toate semnele, septemăna viitoare, iar vor vorbi puștele în „Ungaria fericită”.

Din România.

Convalescența principelui Ferdinand. În mersul convalescenței principelui Ferdinand al României s'a produs Sâmbătă o agravare îngrijitoare. Dar mulțumind îngrijirii pline de abnegație a medicilor și vigoarei principelui, agravarea a dispărut repede și starea principelui și-a reînceput cursul, tot mai sigur spre deplină reînsănătoșare.

*

Di *George Coșbuc* a adunat peste 300 de legende și tradiții populare, pe care le va scoate la toamnă de sub tipar, în volum. Va fi o bucurie pentru iubitorii de literatură.

— Di *I. L. Caragiale* a pus sub tipar un volum de „Schite și Fragmente literare” la București.

— Di *Dobrogeanu-Gherea*, cunoscutul eminent critic literar, a scos al treilea volum din criticile sale.

*

„*Foia Interesantă*” a trecut deja sub îngrijirea dlui G. Coșbuc și apare la București, cu un cuprins atrăgător. În fiecare număr are printre piesele, în prosă presărate poezii, și unele și altele bune, eșite din penele dlor Coșbuc, Caragiale, T. Adam, Dăbija etc. O recomandăm cu stăruință publicului iubitor de literatură, fiind azi una din cele mai bine redactate foi *literare* românești.

Din străinătate.

Di Bernard Bülow, actualul ambasador german în Roma, va fi numit în curând ministru de externe al Prusiei și subcancelar al Germaniei. Iar acest Bülow a fost dela 1888 până la anul 1894 ministrul plenipotențiar german la București, a stat adevărat în capitală chiar pe timpul mișcărilor noastre naționale de dincoace, cari trezeau echoul în întreaga Românie, mișcări ce el le-a urmărit cu multă atenție și credem că nu le a uitat de la atunci încoace.

Epoca serie:

„Ziarele anuntă, că dl Bülow e desemnat a deveni în curând cancelar al Germaniei în locul principelui Hohenlohe a

cărui poziție a devenit foarte de licată, în urma conflictului cu mai mulți ministri și cu unele persoane influente din cercurile Curții imperiale.*) Dl Bülow va fi numit deocamdată subcancelar și imediat ce se va pune în curând cu afacerile externe ale imperiului, va fi numit cancelar.

Dl Bülow e fiul fostului ministru Bülow, care a încetat din viață după congresul din Berlin, ținut în 1878. A intrat în diplomație în 1870 ca secretar al III-lea la ambasada din Paris, de unde a fost transferat la Roma, Aici s'a căsătorit cu principesa Camporeale. În 1888 a fost înaintat ministru plenipotențiar în București.

Bülow e unul din cei mai distinși diplomați ai Germaniei, și timp de șase ani cât a stat în București s'a asimilat atât de mult cu mediul societății bucureștene, încât în 1894, când a fost înaintat ambasador, a exprimat în mai multe rânduri regretele d-sale, căci abia numai după trei săptămâni dela naintarea sa a părăsit capitala română”.

Așadar credem că avem de ce să ne bucurăm, și dacă bucuria noastră e supărarea altora, noi n' avem ce-i face.

Din Grecia nimic nou, numai că Turcii încep a sechestra recolta Tesaliei și a pune mână pe moșiile celor fugiți. Grecii se luptă cu miseria cea mai mare și nu vor fi în stare să mai țină mult timp oastea lor pe picior de război.

*

În totul iubileului li au sosit Englesilor știri foarte neliniștitoare din India. Acolo adevărat bătăuie grozavă foametea, ciuma, și ținuturi întregi sunt distruși prin cutremuri de pământ. Cu toate acestea Englesii n'au lăsat nimic din birurile grele, numai ca să poată trăi ei, în număr de câteva mii cu bătăuie pe spinarea Indienilor. Aceștia, popor blând ca Români, au răbdat toate, numai odată s'au răsculat în Delhi, vara 1857, au fost însă bătăuți și Englesii și au răsunat în mod atât de neomenos încât li-a trecut pofta. În timpul diu urmă însă s'au ivit și între ei barbați cu iubire de neam, i-au luminat, și nu peste mult și Indienii, în număr de trei sute de milioane, vor scutura jugul „stăpânelor marilor” precum au făcut Americanii de nord cari pe atunci au fost de tot puțini.

În Paona adevărat s'au răsculat, dar și prin alte locuri se răspândesc scrieri cari îndeamnă poporul să-i gontască pe asupritori.

*) Vezi cele ce am scris sub această rubrică în nrul 11.

Bibliografie.

A apărut: „I programa școlii civile gr. cat. de fete împreună cu internat a diecesei gr. cat. de Oradea-mare din Beiuș, pe anul școl. 1896/97, redactată de *Vasiliu Ștefanică*, directorul școlii. Cuprinsul în general: 1. Raportul despre școală: 2. Raportul despre internat. Beiuș—Belényes. 1897.”

„**Treizeci de ani de domnie a Regelui Carol I.**”, sub acest titlu Academia Română a scos în 2 volume mari discursurile rostite la diferite prilegiuri de M. Sa Regele României.

Primul volum (1866—1880.) are portretul, admirabil executat, al principelui Carol de Hohenzollern, precum și faximilul după textul jurământului depus de tânărul principe, atunci în vîrstă de 27 ani, pentru a deveni Domn al României. Volumul acesta are 600 pagini mari.

Al doilea volum (1880—1896) are portretul M. M. L. L. Regele și Regina, precum și faximilul actului ce s'a încheiat la încoronare, subscris de părechea regală, de A. S. Regală principele Anton de Hohenzollern, de ministrii și alți înalți demnitari ai țerii. Volumul cuprinde 515 pagini.

Fiecare volum costă 5 franci.

Ambele volume sânt istoria documentată a celor mai glorioși ani ai vieții române.

— La librăria diecesană din Caransebeș se află:

Dr. Petru Barbu: „Religiunea în școala populară“, indigestări metodice. Prețul 30 cr.; întâia carte de religiune pentru școalele populare: „Istorie biblice.“ Carte aprobată de ven. consistorii din Arad și Caransebes. Legată costă 15 cr.; a doua carte de religiune pentru școale populare: „Istorie bisericești“ (sub tipar); a treia carte de religiune pentru școalele populare: „Catechismul“. Carte aprobată de ven. consistorii din Arad și Caransebes. Prețul 20 kr.; „Manual de Istoria bisericească“ pentru școalele medii. Prețul 35 cr.

Iosif Bălan: „Fizica pentru școalele populare“, mehanica și căldură. Prețul 25 cr.

„Datorințele vieții religioase-morale ale creștinului drept-credincios“ este titlul unei cărți bune și folositoare pentru poporul nostru și deosebit pentru școlari. Cartea cuprinde pe lângă o mică introducere în credința, iubirea și speranța creștină: *Simbolul credinței: Poruncile dumnezeiești, poruncile bisericesti. Faptele îndurării trupesti, Faptele îndurării sufletești: Sfaturile evanghelice; Rugăciunea domnească, Născătoarea de Dumnezeu, Doxologia.* Cartea este tipărită cu multă îngrijire și pe hîrtia foarte fină. Atragem atențiunea preoțimei și învățătorimeii noastre asupra acestei cărți, de altfel potrivită pentru premiarea școlărilor buni. Prețul cărții 5 cr.; iar cu o iconiță foarte frumos executată în stilul bisericeii noastre, 7 cr. De vânzare la librăria diecesană, Caransebeș.

— „România în revoluțiunea lui George Doșa“ (1514), studiu din istoria Românilor de peste munți, de *Septimiu Sever Secula*. Această broșură interesantă, privitoare la istoria poporului nostru s'a retipărit din „Arhiva“ din Iași și se extinde pe 33 pagini în format octav mare. În text are mai multe note și isvoare, precum și înfiorătorul tablou al executării lui George Doșa din partea Ungurilor. — Pentru prețul de 86 cr. prin mandat postal se trimite franco tuturor doritorilor de-a avea o bună carte istorică și de un cuprins puțin cunoscut până acum pentru publicul nostru. A se adresa la autor în București, „Hotel Imperial“ (Calea Victoriei).

Ni s'a trimis Raportul școalelor elementare civile gr. or. române din Arad pe anul școlar 1896/97.

Felurimi.

Inimicul sêrutului. Un medic din Milano cu numeie *Valvasori-Peroni* e mare inamic al sêrutului și ș'a propus sê desvețe omenirea de la sêrutare. Cu toate ocaziunile ține a aminti pericolul ce e legat cu sêrutare ca propagatoriul multor boale. După acest inamic al sêrutului, a țice iubitei: Oh cum ași voi șă-ți sêrut pêrul! e tot atâta ce și când ar țice: Oh cum ași dori sê capêt un morb de gât. Din punct de vedere igienic — după cum afirmă savantul medic — e cu mult mai sănêtos a primi un glonț în șele de cât un sêrut, căci acest din urmă mai iute bagă pe om în mormânt.

Înștiintare.

Cu plăcere facem cunoscut on. nostri cititori că dna Al. Ioanovici-Mathey și valorosul folclorist Ioan Pop Reteganul ni-au promis colaborarea lor.

Redacția.

Logograf

de I. Tăhîș.

Partea primă a cuventului e o literă din alfabet, a doua e o car acteristică a lucrurilor puțin observabile, iar a treia e o însușire a oamenilor îndămênatici. Intreg cuvântul e o calitate frumoasă ce face pe om se fi plăcut.

Terminal de deslegare e 13/25 Iuliu.

Intre deslegători sê va sorti o carte.

Deslegarea ghicitei din No. 9 e următoarea: Eminescu Epigonii. (Ei, Mattoni, Joan, Nero, Epilog, Cap, Ulise.)

Bine au deslegat-o doamnele și domnișoarele: Mărioara Popovici n. Cornea din Ciaba, Sabina Opra din Visag, Măr. Petruțiu din Șepreus și Mărioara Florescu din Dubești.

Domnii: Josif Liuba din Măidan, Nicolau Onciu din Uz-din, Emilian Micu din Ohaba-Sârbească, Cornel Papp din Beins și Societatea „Carmen Sylva“ din Graz.

Premiul „La gura sobei“ snoave și basme de Dumitru Stăncescu, l'a câștigat dl. Nicolau Onciu din Uz-din.

Deslegarea bună a ghicitei din No. 8 ne a mai sosit ulterior dela dl George Ciuhand din Roșia.

Poșta redacției.

Dlul Dr. P. Z. în V. Abonamentul l'am primit, vê mulțămim! Nrii 1 și 4 i am espedat în zilele trecute.

Dnei mele în G. Am primit și cartele din urmă. Corectura sê va face cum doriți! Sărutări de mâna!

Dnei E. P. în H. Csucs. Numerul cerut l'am espedat.

Dlul V. V. S. în M. K. Am primit manuscrisurile, vê mulțămim FL vi s'a espeda la adresa indicată.

Dlul P. P. R. în Z. Am primit ghicitura, vê mulțămim. Dacă nu vâ fi prea mare sê va publica. Vê rugăm că sê le faceți în tormă mai mică, nu ca cea din NI ultim: sâ fie cel mult 18 cadrane în lățime căci altfel cere pșea mult spațiu.

Dnei A. H. în Timiș-Seceani. Foarte natural că publicăm articoli ped., numai se fie scriși bine și nu prea lungi. Vê rugăm sâ ne trimiteți vre-unul.

Dlul G. B. D. Bucurăști. Numerul acesta sê trimete la adresa veche. Așteptăm mereu sâ ne vie scrisoare. Noi nu v'am scris căci am presupus că sunteți ocupat acum din cale afară. A fost așa? Ați primit revista până aci în G?

Dlul I. P. R. în Reteag. Am primit carta și v'am espedat îndată numerii cari vê lipseau. Foarte natural e că primim cu plăcere ofertul DVoastre.

J. S. Korneburg. Ești un copil! Nu pentru acea țic cerem noi sê ne scrii că trebuie sâ ne trimiteți vre-un manuscript, ci că dorim sâ știm cum Te mai simți pe-acolo. Cărțile dorite le-am espedat, mărcile le putem folosi, trimite-le numai liniștit, totdeauna Sâ fi sănătos.

Dnei A. T. în Teuș. Numêrul 10 l'am espedat, — numêrul 11 credem că l'ați primit luni sau marți deoarece Tipografia s'a cam întârziat cu tipărirea revistei.

Dlul E. U. în Timișoara. Vê rugăm sâ ne scuzați că nu vi s'au espedat esemplarele (10) din „Versuri“ Indată ce vor sosi din București, unde am scris deja de mult — vi le espedăm. Bani i am primit și Vê mulțămim!